

La projecció internacional de la literatura catalana

Víctor Alexandre

Són molt pocs els escriptors catalans que viuen del seu ofici. Són tan pocs que gairebé us en podria dir el nom. La immensa majoria viuen d'activitats que no guarden cap relació amb la literatura. Són activitats dignes, naturalment que sí; són activitats professionals que els donen estabilitat econòmica i que, de tant en tant, els permeten escriure llibres excel·lents que, com diria l'estudiós Sam Abrams, haurien de ser motiu d'orgull, tant per a l'administració o per a les universitats com per als mitjans de comunicació catalans. Però la nostra condició de cultura minoritzada no sols ens impedeix fer-ne aquesta valoració, sinó que actua com a topall i impossibilita el creixement dels nostres autors. L'ofici d'escriure, com tot ofici, requereix concentració, perseverança, continuïtat.

Altrament, l'ofici deixa de ser ofici i es converteix en hobby. I no és possible excel·lir en cap àmbit del pensament o de les arts en actitud de hobby. Escriure unes línies el diumenge, tocar el piano el cap de setmana o pintar un parell de quadres durant les vacances pot donar, en algun cas molt concret, resultats brillants, però, en general, serà difícil que d'allà en surti una figura de primera magnitud, perquè la literatura, com la pintura o la música, no accepten ser plat reescalfat i exigeixen dedicació plena. Un autor, per créixer, necessita escriure cada dia. Cada dia. I aquesta necessitat només pot ser satisfeta amb la disciplina de la continuïtat. Però, és clar, com pot créixer literàriament algú que no disposa de temps per dedicar-se de ple a la literatura? Com pot créixer un autor que només disposa d'unes poquíssimes hores a la setmana o al mes per conviure amb els seus personatges?

Aquesta, malauradament, és una de les conseqüències de la nostra baixa autoestima. Una baixa autoestima que, a banda de menystenir el nostre patrimoni, ens porta a un cercle viciós, ja que implica pocs lectors, poques vendes, poques traduccions –permeteu-me, en aquest punt, reivindicar més respecte per als traductors catalans–,

Demano a les autoritats polítiques del país que prenguin consciència que, si volem assolir la plena universalitat de les lletres catalanes, cal que elevem l'escriptor a la mateixa categoria que l'editor, que l'impressor, que el distribuïdor i que el llibreter per tal que, com fan totes aquestes peces de la cadena literària, ell també pugui viure del seu ofici.

poca projecció local i internacional i, en definitiva, poques possibilitats que els autors puguin viure del seu ofici. Per això, jo demano a les autoritats polítiques del país que prenguin consciència que, si volem assolir la plena universalitat de les lletres catalanes, cal que elevem l'escriptor a la mateixa categoria que l'editor, que l'impressor, que el distribuïdor i que el llibreter per tal que, com fan totes aquestes peces de la cadena literària, ell també pugui viure del seu ofici. Fixem-nos que, de totes elles, l'escriptor és l'únic que està obligat a tenir una altra feina.

No voldria ser mal interpretat. No estic parlant de subvencions ni de res per l'estil. És evident que l'escriptor també s'ha de sotmetre a les lleis del mercat i acceptar l'interès o el desinterès que la seva obra pugui despertar en la societat. Quan dic que les autoritats de Catalunya han de prendre consciència de la situació, em refereixo a la necessitat de promoure la literatura catalana dintre i fora del país. És a dir, comprendre que el fet de no tenir Estat, a més de minvar la consideració internacional de les nostres obres, ens situa en inferioritat de condicions en comparació a llengües amb menys parlants, com ara la danesa o la sueca, però amb estructures polítiques superiors. El cas del maltès, sense anar més lluny, és força il·lustratiu en aquest sentit: només el parlen 400.000 persones, però el fet de tenir un Estat el converteix en llengua de ple dret a la Unió Europea i a les Nacions Unides.

Tot plegat ens diu que no hem d'esperar que una obra catalana estigui traduïda a l'espanyol per poder-la oferir a altres mercats, hem d'arribar directament a aquests mercats sense haver-nos d'aturar prèviament a cap estació intermèdia com si forméssim part d'un sistema radial l'eix central del qual fos Madrid. I ho hem de fer per tres raons: una, perquè l'espera d'una hipotètica traducció espanyola ens fa perdre un temps molt valuós; dues, perquè la literatura catalana interessa molt poc a Espanya; i tres, perquè moltes de les traduccions que es fan a l'espanyol, llevat que es tracti d'algun premi mediàtic o d'un cas excepcional, generen molt poques vendes. I quin és, aleshores, el secret per arribar a altres mercats?, es preguntarà algú. Doncs només n'hi ha un, de secret. De fet, no és cap secret. És un principi universal i es resumeix en quatre paraules: creure en nosaltres mateixos. Tinguem present que la força de la persuasió no es troba en la pretesa feblesa del persuadit, sinó en la convicció del persuasiu.